

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/198642,75-lat-temu-zamordowano-Hieronima-Dekutowskiego-Zapore.html>
28.04.2024, 16:36

75 lat temu zamordowano Hieronima Dekutowskiego „Zaporę”

7 marca 1949 roku w więzieniu na warszawskim Mokotowie władze komunistyczne wykonały karę śmierci na mjr. Hieronimie Dekutowskim „Zaporze”. W rocznicę śmierci majora i jego podkomendnych w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL odbyły się oficjalne uroczystości.

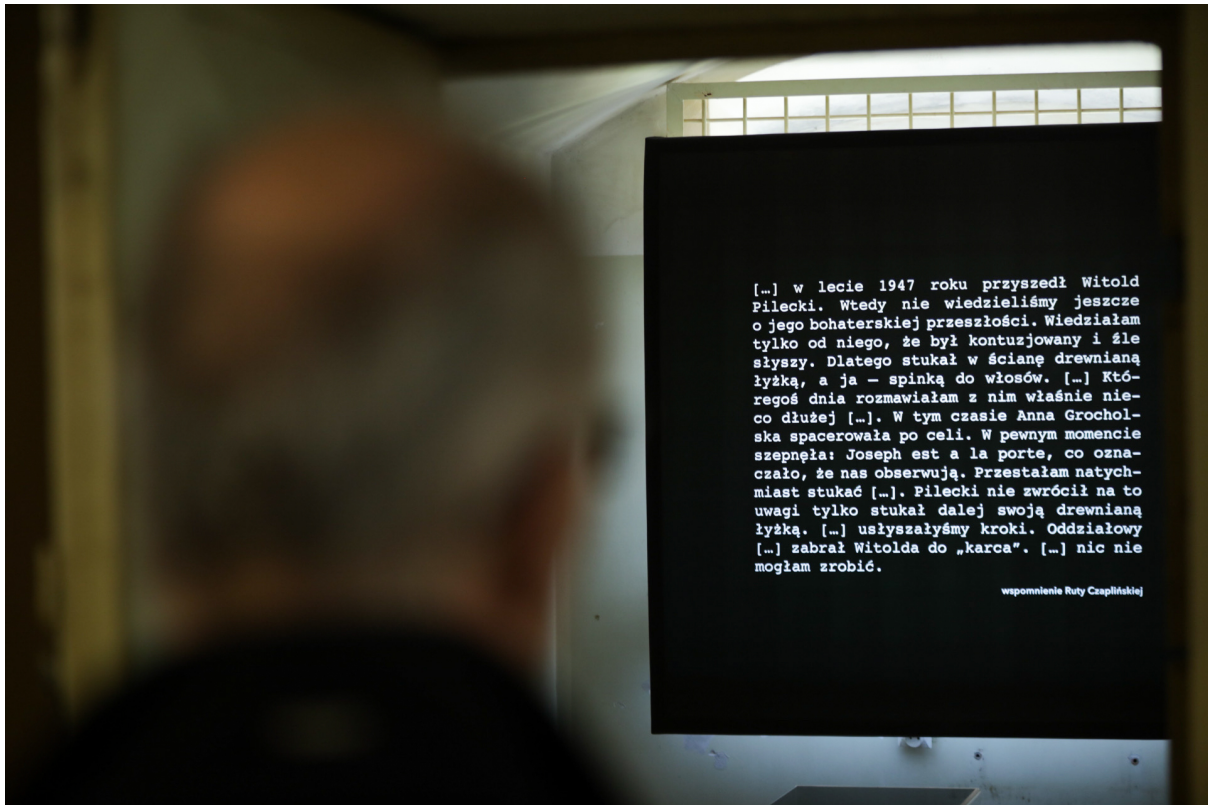

Uroczystości w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Na zdj. zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Na zdj. dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL Adrianna Garnik. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości na powązkowskiej „Łączce” w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości na powązkowskiej „Łączce” w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości na powązkowskiej „Łączce” w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości na powązkowskiej „Łączce” w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Uroczystości na powązkowskiej „Łączce” w 75. rocznicę zamordowania Hieronima Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Dekutowskiego „Zapory” – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Wystawa w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Wystawa w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Wystawa w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Wystawa w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL – Warszawa, 7 marca 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Kwiaty przy Ścianie Śmierci złożyli dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej oraz Adrianna Garnik, dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL.

Żołnierzy Niezłomnych, straconych 75 lat temu na Rakowieckiej, uczczono także w Panteonie-Mauzoleum na „Łączce”, na Wojskowych Powązkach, gdzie pochowane są szczątki „Zapory” i jego sześciu podkomendnych.

Wieczorem w muzeum odbędzie się seminarium naukowe „Zrzeszenie »Wolność i Niezawisłość« w służbie Niepodległej” z udziałem dr. Wojciecha Frazika z Oddziału IPN w Krakowie, dr. hab. Piotra Niwińskiego, prof. UG z Oddziału IPN w Gdańsku, dr. Tomasza Łabuszewskiego, dyrektora Oddziału IPN w Warszawie, dr. Tomasza Sudoła z IPN i dr. Macieja Żuczowskiego z Oddziału IPN.

O godz. 19.30 w świetlicy muzeum odbędzie się msza święta w intencji majora Hieronima Dekutowskiego „Zapory” i jego podkomendnych.

* * *

Hieronim Dekutowski urodził się 24 września 1918 roku w Dzikowie, wsi będącej dziś częścią Tarnobrzega. W 1930 r. ukończył szkołę powszechną w Tarnobrzegu. Od 1930 do 1938 r. był uczniem tarnobrzesckiego Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Hetmana Jana Tarnowskiego. Aktywnie działał w ruchu harcerskim.

Z początkiem września 1939 wyjechał wraz z siostrą do Lwowa, gdzie prawdopodobnie jako ochotnik przyłączył się do jednostek Wojska Polskiego. 17 września 1939 przekroczył granicę z Węgrami i został internowany. W połowie października przedostał się na Węgry, gdzie został internowany. Po ucieczce z obozu przez Bałkany i Włochy dotarł do Francji, gdzie pełnił służbę w szeregach 2 Dywizji Strzelców Pieszych odtworzonej armii polskiej. Po kapitulacji przedostał się do Wielkiej Brytanii i został przydzielony do 1 Brygady Strzelców.

W kwietniu 1942 r. zgłosił się ochotniczo do pełnienia służby w kraju. W nocy z 16 na 17 września 1943 r. został zrzucony na placówkę o kryptonimie „Garnek 103” w okolicach Wyszkowa w ramach operacji lotniczej „Neon 1”. Został przydzielony do Kedywu Okręgu Lublin AK a następnie objął dowództwo nad kompanią 9 pp Inspektoratu Lublin – Puławy AK.

Od stycznia do lipca przeprowadził ponad 90 akcji zbrojnych na terenie Okręgu Lubelskiego AK. W czasie akcji „Burza” ochraniał sztab komendy okręgu. Po wkroczeniu armii sowieckiej 28 lipca 1944 r. rozwiązał swój oddział, który zmobilizował ponownie w sierpniu gdy podjął nieudaną próbę przedostania się na pomoc walczącej Warszawie.

W styczniu 1945 r. ponownie wznowił działalność konspiracyjną i przeprowadził szereg akcji odwetowych wobec jednostek NKWD i władz komunistycznych. Od czerwca 1945 dowodził wszystkimi oddziałami „leśnymi” w Inspektoracie Lublin Delegatury Sił Zbrojnych. Dowodzone przez niego zgrupowanie liczyło od 200 do 300 partyzantów.

Po amnestii ogłoszonej przez komunistów 22 lipca 1945 r. rozwiązał podległe mu oddziały. Nie ufając intencjom komunistów, bezskutecznie próbując przedostać się do amerykańskiej strefy okupacyjnej Niemiec nie ujawnił się. Powrócił do kraju i po odtworzeniu zgrupowania podporządkował je pod koniec 1945 r. Inspektoratowi Lublin Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. Poszczególne oddziały przeprowadziły wiele akcji zbrojnych na obszarze województw lubelskiego, rzeszowskiego i kieleckiego.

Oddział Hieronima Dekutowskiego „Zapory”. Fot. AIPN

Po ogłoszeniu przez komunistów amnestii w lutym 1947 r. zaprzestał prowadzenia akcji zbrojnych i w czerwcu ujawnił się. Zagrożony aresztowaniem podjął próbę ucieczki z kraju, w trakcie której 16 września 1947 r. został aresztowany. Po okrutnym śledztwie, wyrokiem WSR w Warszawie na posiedzeniu 15 listopada 1948 r. pod przewodnictwem mjr. Józefa Badeckiego, został skazany na siedmiokrotną karę śmierci. Bolesław Bierut nie skorzystał z prawa łaski.

7 marca 1949 roku, ok. godz. 19.00, w podziemiach więzienia mokotowskiego mjr Hieronim Dekutowski został zamordowany strzałem w głowę przez sierż. Piotra Śmietańskiego. W

pięciominutowych odstępach czasu śmierć ponieśli pozostali skazani w tej sprawie żołnierze „Zapory” – Roman Groiński „Żbik”, Edward Turuj „Mundek”, Arkadiusz Wasilewski „Biały”, Jerzy Mietkowski „Zawada”, Tadeusz Pelak „Junak”, Stanisław Łukasik „Ryś”. Przy wykonywaniu wyroków śmierci obecni byli wyżej wspomniany st. sierż. Śmietański jako dowódca plutonu, mjr. Stanisław Cypryszewski – wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej, kpt. Alojzy Grabicki – naczelnik więzienia na Mokotowie, ppłk. Marek Charbicz – lekarz i płk. Michał Zawadzki – ksiądz.

23 maja 1994 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie unieważnił wyrok WSR w Warszawie. W 2007 r. Dekutowski został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski „za wybitne zasługi dla niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej”.

Szczątki Hieronima Dekutowskiego odnalazł zespół kierowany przez profesora Krzysztofa Szwagrzyka, latem 2012 r. w kwaterze „Ł” Cmentarza Wojskowego na Powązkach.

► [Polecamy wystawę IPN „Hieronim Dekutowski »Zapora«”](#)

**Hieronim Dekutowski „Zapora” (1918-1949)
cichociemny, dowódca oddziałów partyzanckich AK, DSZ i WiN, po ciężkim
śledztwie zamordowany w więzieniu na warszawskim Mokotowie**